

ARVIOINTIKERTOMUS

2007

KAJAANIN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

1. Strategisten valintojen myötä on määritelty menestymisen kannalta tärkeimmät alueet, joissa on onnistuttu. Näihin alueisiin on panostettu ja toteutumista seurattu. Osana strategiaa valittu arvopohja ja visio on luotu siksi, että ne ohjaisivat strategisia valintoja ja tukisivat arkipäivän toimintaa. Vaivattoman arjen hyvinvointipalvelut edesauttavat ja mahdollistavat kuntalaisia toteuttamaan omaa rooliaan yhteiskunnan eri sektoreilla. Edellä sanotun perusteella on tärkeää, että strategiaan kirjattu eettinen toimintaperusta ja vaivattoman arjen lupaus kuntalaisille otetaan ohjaustekijöiksi.
2. Eri toimijoiden tekemät yhdensuuntaiset teot ovat edesauttaneet työttömiä löytämään sellaisia polkuja, jotka ovat johtaneet tuloksia tuottavaan suuntaan. Vaikka työssä on onnistuttu, niin vaikeasti työllistettäviin työnhakijoihin tulee edelleen kohdistaa aktivointitoimia.
3. Sekä kiinteistöjen että kiinteiden rakenteiden ja laitteiden kunnossapitoon on tiukkojen talousvuosien aikana syntynyt korjausvelkaa. Tällä tarkoitetaan sitä vuosittaista rahamäärää, jota tarvitaan rakennusten, rakenteiden ja laitteiden teknisen kulumisen korvaamiseen. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että uus- ja korjausinvestointitasoa nostetaan tulevina vuosina. Lisäksi tarkastuslautakunta kehottaa huolehtimaan rakennusten kunnosta, etteivät Kätönlahden koulun kaltaiset homeongelmat pääse toistumaan.
4. Kajaanin ammattikorkeakoululla on tärkeä rooli Kajaanin kaupunkiseudun innovaatioympäristön kehittäjänä ja ylläpitäjänä sekä vastata alueellisiin työvoimatarpeisiin. Edellä mainituista syistä on erittäin tärkeä, että ammattikorkeakoulu säilyttää vetovoimansa opiskelijoiden keskuudessa.
5. Kajaanin Vesi on merkittävä Kajaanin kaupungin palvelun tuottaja ja tarjoaja, joten on ensiarvoisen tärkeää, että asiakaspalvelu toimii moitteettomasti ja toiminnasta viestitään aktiivisesti.
6. Lisäksi tarkastuslautakunta esittää, että Vimpelin kehittämisliikelaitoksen tulee varautua pitkäntähtäimen suunnitelmin vuokralaisten tuleviin tarpeisiin ja riskeihin sekä varmistaa oikealla vuokratasolla tulevat ylläpito- ja investointitarpeet. Myös muidenkin liikelaitosten osalta tulee kiinnittää huomiota henkilöstön perehdyttämiseen uusiin tehtäviin.
7. Tarkastuslautakunta kehottaa kaupungin tytäryhtiöiden hallituksia ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin, jotka turvaavat omistajalle ja yhtiöille hyvän kokonaistuloksen saavuttamisen.
8. Kuntalain 69 §:n 2 momentin mukaisesti, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi. Tarkastuslautakunta arvioi, ettei voimassa oleva taloussuunnitelma ja toimenpideohjelma ole riittävä ja realistinen talouden tasapainottamisen kannalta ja yksilöityjen toimenpiteiden valmistelun jättäminen loppuvuoteen ei ole ollut hyvää taloudenhoitoa.
9. Tarkastuslautakunta kehottaa, että kiinnitetään huomiota asiakaslähtöiseen asiakaspalveluun, työnantajakuvan parantamiseen ja sairauspoissaolojen vähentämiseen.
10. Tarkastuslautakunta kehottaa kaupunginhallitusta, toimialoja, liikelaitoksia ja tytäryhtiöitä tavoitteita ja toimenpiteitä asettaessaan kiinnittämään enemmän huomiota aikaansaannoksiin ja tuloksiin sekä haluttuihin vaikutuksiin kuntalaisten näkökulmasta. Lisäksi vuositavoitteisiin/toimenpiteisiin tulee liittää arviointikriteerit ja tavoitetasot, mihin ollaan pyrkimässä.

Tiivistelmä esityksistä

1	Tarkastuslautakunta	4
1.1	Tarkastuslautakunnan kokoonpano	4
1.2	Tarkastuslautakunnan toiminta	4
1.3	Tilintarkastus	5
2	Arvioinnin tarkoitus ja lähtökohdat	5
3	Vuoden 2006 arviointikertomuksen sisältämien huomautusten käsittely	5
4	Kaupungin strategian mukainen toiminta	6
5	Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toimialakohtainen toteutuminen	7
5.1	Kaupunginhallituksen alainen toiminta	7
5.2	Sivistystoimiala	9
5.3	Ympäristötekkninen toimiala	11
5.4	Investoinnit	12
5.6	Käyttötalouden toteutuminen	13
6	Kaupungin määräämisvallassa oleville yhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen	15
6.1	Liikelaitokset	15
6.2	Merkittävät tytäryhtiöt	19
7	Tasapainotuksen toteutuma	23
8	Kaupungin palvelu- ja työnantajakuva	24
9	Talous- ja toimintasuunnitelman tavoitteiden määrittely	26
10	Kiitokset	26
11	Yhteenveto	26

Liite Vuoden 2006 arviointikertomuksen perusteella tehtyjen toimenpiteiden arviointi

1.1 Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Vuosiksi 2005–2008 valittuun tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

jäsen	varajäsen
Hannu Juntunen	Kimmo Niskanen
Ritva Mikkonen	Pirjo Laaksonen
Tauno Heiskanen	Arja Laatikainen
Ilkka Juntunen	Juha Toivo
Annamaija Kolli - Kauppinen	Taina Korhonen

Tarkastuslautakunnan puheenjohtajaksi on nimetty Hannu Juntunen ja varapuheenjohtajaksi Ritva Mikkonen.

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut sisäinen tarkastaja Seija Huttunen.

1.2 Tarkastuslautakunnan toiminta

Lähtökohtanaan kaupunginvaltuuston hyväksymä visio ja kaupungin strategia tarkastuslautakunta on arvioinut aikaisempien vuosien tapaan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista tasapainotettuun tuloksellisuusmalliin perustuen. Arvioinnin tarkoituksena on tukea päätösten tekemistä ja toimeenpanoa osoittamalla, onko käytettävissä olevia voimavaroja ollut riittävästi ja onko ne kohdentuneet tarkoituksenmukaisesti.

Tarkastuslautakunnan keskeisenä painopistealueena vuonna 2007 ovat olleet palvelustrategian arviointi lähinnä varhaiskasvatuksen, peruskoulujen ja työllisyyden hoidon osalta; investoinnit, pelastuslaitos, liikelaitokset, tytäryhtiöt, elinkeinostrategian seuranta ja alijäämän kattamissuunnitelma.

Tehtävänsä toteuttamiseksi lautakunta on saanut selvityksiä toimintojen järjestämistavoista, kuullut toiminta- ja talousasioissa kaupunginhallituksen puheenjohtajaa, kaupunginjohtajaa, talousjohtajaa, vastuualueiden ja tulosityksiköiden esimiehiä sekä liikelaitosten ja tytäryhtiöiden edustajia. Kokouksissa on käsitelty tilintarkastukseen liittyviä asioita, tarkastuksen raportointia ja arviointikohteita. Kertomusvuonna tarkastuslautakunta on pitänyt 10 kokousta ja käsitellyt niissä 74 asiaa. Lisäksi lautakunta on kokoontunut 3 kertaa vuonna 2008 arviointikertomuksen laadintaa varten.

Tutustumiskäyntejä on tehty Kainuun jätehuollon kuntayhtymään, Kätönlahden kouluun ja Kainuun pelastuslaitokseen.

Tarkastuslautakunnan jäsenet ovat osallistuneet erilaisiin koulutustilaisuuksiin vuoden aikana. Lisäksi on järjestetty yhdessä maakunta-kuntayhtymän kanssa tarkastuslautakuntien seminaari Kainuun kuntien tarkastuslautakunnille.

1.3 Tilintarkastus

Kaupungin ulkoisesta tilintarkastuksesta toimikaudella 2005–2008 huolehtii Oy Audiator Ab. Vastuullisena tilintarkastajana toimii JHTT Veli Matti Seppälä ja avustavana tarkastajana JHTT Juha Huotari. Vuonna 2007 vastuullinen tarkastaja ja avustava tarkastaja ovat suorittaneet kaupungin hallinnon tarkastuksia sopimuksen mukaisesti yhteensä 58 päivää. Tilintarkastajat ovat esitelleet työohjelmansa tarkastuslautakunnalle ja raportoineet tarkastusvuoden 2007 aikana havainnoistaan.

2 ARVIOINNIN TARKOITUS JA LÄHTÖKOHDAT

Tarkastuslautakunnan arviointitehtävä on kuntalain 71 §:n mukaisesti osa kaupungin ulkoista tarkastusta, jonka toisen osan muodostaa tilintarkastajan suorittama tilintarkastus. Tilintarkastaja keskittyy kuntalain 73 §:ssä tilintarkastajan tehtäväksi säädettyihin tarkastustehtäviin. Toiminnan tavoitteellisuuden, tarkoituksenmukaisuuden ja tuloksellisuuden arviointi kuuluu tarkastuslautakunnalle.

Valtuusto päättää kaupungin toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista. Kaupunkiorganisaation hallinnosta vastaa ja sitä johtaa kaupunginhallitus, jonka tehtävänä on panna täytäntöön valtuuston päätökset. Tarkastuslautakunta valvoo ja arvioi valtuuston puolesta ja apuna kaupunginhallituksen johtamaa täytäntöönpanoprosessia ja tuloksia. Arviointi on kaupungin toiminnan tuloksellisuuden, tarkoituksenmukaisuuden ja vaikuttavuuden arviointia, jossa on mukana kuntalaisen näkökulma.

Lisäksi tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä tasapainottavan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä ja realistisuutta. Kaupunginhallituksen rooli tasapainottavan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman laatimisessa ja tasapainotusta koskevan selonteon antamisessa on keskeinen.

Tarkastuslautakunnan arviointi perustuu sekä kaupunginhallituksen tilinpäätöksessä esittämiin tietoihin peruskunnan, liikelaitosten ja tytäryhtiöiden osalta että tarkastuslautakunnan arviointikokousten yhteydessä saamiinsa tietoihin ja havaintoihin. Toimialojen ja tilintarkastajien raportit ja selvitykset ovat myös olleet tarkastuslautakunnan käytettävissä.

Arviointikertomuksessa ei ole toistettu kaupunkistrategian, toimialojen, liikelaitosten ja tytäryhtiöiden tavoitteiden sisältöjä, koska ne on jo raportoitu tilinpäätöskirjassa.

3 Vuoden 2006 arviointikertomuksen sisältämien huomautusten käsittely

Kaupunginvaltuusto käsitteli tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen vuodelta 2006 kokouksessaan 19.6.2007. Samassa yhteydessä kaupunginvaltuusto päätti pyytää arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista ja esityksistä kaupunginhallituksen selvitykset niin, että ne voidaan käsitellä 18.9.2007 pidettävässä valtuuston kokouksessa.

Kaikilta osin esitettyihin havaintoihin ja esityksiin annettiin selvitykset ja ne käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 18.9.2007. Ks. erillinen liite 1

Tarkastuslautakunta arvostaa sitä, että lautakunnan esityksiin reagoitiin välittömästi ja asiat pantiin vireille. Osa esityksistä on johtanut sellaisiin valmisteluihin, joiden

toteutuma vaatii oman aikansa. Niiden toteutumisen seuranta jatketaan tulevina vuosina.

4 KAUPUNGIN STRATEGIAN MUKAINEN TOIMINTA

Kaupungin strategia muodostuu perustehtävästä, arvoista ja visiosta sekä strategisista valinnoista. Perustehtävä, arvot ja visio sitouttavat sekä luottamushenkilöorganisaation että henkilöstön yhteisesti hyväksytyjen arvostusten omaksumiseen ja toteuttamiseen sekä edesauttavat luomaan ja tukemaan hyvää toimintatapaa ja onnistumista. Yhteisesti luotu arvoperusta luo vahvan tukirakenteen johtamisen ja toiminnan uudistamiseen, työn mielekkyyden parantamiseen ja palveluprosessien kehittämiseen sekä osaamisen, luottamuksen ja luovuuden edistämiseen. Strategiaan kirjatut arvot ovat oikeudenmukaisuus, suvaitsevaisuus, turvallisuus ja luottamus tulevaisuuteen ja visioon on kirjattu kuntalaisille annettu lupaus luovuuden, osaamisen ja vaivattoman arjen kaupungista.

Kaupunginvaltuuston hyväksymät strategiset valinnat ovat olleet osaamisperusteinen elinkeinopolitiikka, alueiden käyttö, kuntayhteistyö, palvelustrategia, omistajapolitiikka ja talouden hallinta. Valittujen linjausten strateginen toteutusvoima konkretisoituu siinä, miten se siirtyy käytännön toiminnaksi ja liittyy saumattomasti asiakaspintaan. Kaupungin strategia on viety toimialojen, liikelaitosten ja tytäryhtiöiden strategioihin, jotka omien strategisten tavoitteidensa ja toimenpiteittensä avulla toteuttavat yhteistä strategiaa.

Kajaanin alueen innovaatioympäristön rakenteiden luomisessa onnistumisia ovat olleet Oulun yliopiston Kajaanin yliopistokeskuksen ja Kajaanin ammattikorkeakoulun yhteisen korkeakoulukonsortion aikaansaaminen ja mittaus- tekniikan osaamiskeskusohjelman myötä käynnistyneet erilaiset tutkimus- ja kehittämishankkeet. Yksi näistä hankkeista on ajoneuvotietojärjestelmien kehittämishankkeita, joiden tavoitteena on luoda Kajaaniin vuoteen 2015 mennessä kansainvälisesti tunnettu ajoneuvojärjestelmien osaamiskeskus.

Koko Kajaani 2020 – aluerakenteen ja toimenpideohjelman laadinta on käynnistynyt ja sen mukaisesti mm. kaupunkirakennetta kehitetään maakuntakeskuksena ja tavoitteena on tarjota houkuttelevia asumisympäristöjä, tukea elinkeinopolitiikkaa ja palvelujen ylläpitämistä.

Liikenneyhteyksien kehittämisessä valtatie 22 Oulujärven maisematie on kaupungin strategiassa keskeinen hanke aluetaloudellisten vaikutusten johdosta. Se on onnistuttu saamaan tilavarauksena maankäyttösuunnitelmaa varten eduskunnalle annettavaan liikennepoliittiseen selontekoon.

Kaupunginvaltuusto on määritellyt omistajapolitiittiset linjaukset, joiden mukaan luodaan edellytyksiä kaupungin palvelutuotannolle, kaupungin kehitykselle ja sijoitustoiminnalle.

Tarkastuslautakunta toteaa omana arvionaan, ettei strategiassa määriteltyjä arvoja ja visiota ole vielä riittävän hyvin sisäistetty, jotta ne ohjaisivat kaupunkikonsernin toimintaa kaikissa tilanteissa. Vaikka ollaan hyvässä alussa strategisten valintojen osalta, niin kaupungin taloudellisesta tilanteesta johtuen talous on ollut vahvin ohjaustekijä viimeisten vuosien ajan. Hyvälle arvopohjalle rakennettu toiminta ei lisää kustannuksia, vaan se luo tarvittavaa vakautta toimintaympäristön arvaamattomissa ja

nopeissa muutoksissa. Samoin kaupungin lupaus vaivattomasta arjesta toteutuessaan luo menestystä kaupungin toimintaan.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan strategiset valinnat ovat alkaneet näkymään käytännön toimina kaupunginhallituksen, toimialojen, liikelaitosten ja tytäryhtiöiden toimenpiteissä. Kaupunki on pystynyt panostamalla osaamisperusteiseen elinkeinopolitiikkaan parantamaan kilpailukykyään, joten käytettävissä olevat voimavarat on osattu kohdentaa hyvin. Työttömyys on suhdanteiden myötä alkanut alenemaan, mutta myös kaupungin omat elinkeinopoliittiset toimenpiteet ovat alkaneet vaikuttamaan positiivisesti, sillä mm. uusien yritysten nettolisäys oli 82 uutta yritystä Kajaanissa.

Alueiden käytön suunnittelulla on luotu pohjaa tulevalle kaavoitukselle ja maankäytölle. Lisäksi panostukset palvelutuotannon uudistamiseen ovat onnistuneet suunnitellusti. Verotulojen hyvä kehitys on edesauttanut talouden hallinnassa.

5 TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOIMIALAKOHTAINEN TOTEUTUMINEN

5.1 Kaupunginhallituksen alainen toiminta

Kaupunginhallituksen toimialaan kuuluvat kaupunginhallituksen ohella Kajaanin ammattikorkeakoulu, Kajaanin Vesi ja Vimpelinlaakson kehittämissiikelaite, aluekehitysohjelmista, elinkeinokeskuksen yritystoiminnasta, matkailun kehittämisestä ja markkinoinnista vastaava Kajaanin Teknologiaskeskus Oy ja Kainuun maakunta – kuntayhtymä sekä keskushallinto ja työllisyyden hoito.

Kaupunginhallitusta, keskushallintoa ja työllisyyden hoitoa lukuun ottamatta muut toiminnot arvioidaan liikelaitosten 6.1. ja tytäryhtiöiden 6.2. osioissa.

Kaupunginhallituksen toimenpiteet (tilinpäätös 2007,16) ovat kohdistuneet strategian mukaisesti osaamisperusteisen elinkeinopolitiikan edellytysten luomiseen. Toiminta on ollut suunnitelman mukaista.

Kainuun maakunta – kuntayhtymän toteuttamien asiakaspalautekyselyjen mukaan asiakkaat, jotka ovat päässeet hoitoon, ovat olleet tyytyväisiä saamaansa palveluun ja hoitoon. Hoito- ja palvelutakuun toteutuminen lain edellyttämällä tavalla on toteutunut ortopediaa lukuun ottamatta. Kaupungin maksuosuudeksi Kainuun maakunta – kuntayhtymälle perussopimuksen mukaan arvioitiin talousarviossa 80 432 000 euroa. Lopullinen maksuosuus oli 81 762 293 euroa eli 1 330 293 euroa suunniteltua enemmän. Korotus johtui ansiotulojen arvioitua paremmasta kehityksestä ja valtionosuuksien korotuksista.

Kuntayhtymän tavoitteeksi asetettu sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten nousun puolittamisuralla pääsy on ollut kova haaste, kun otetaan huomioon yleinen kustannuskehitys sekä Kainuun ikärakenteesta että olosuhteista johtuvat kustannuspaineet. Kustannusten puolittaminen ei ole onnistunut ja maakunnalle on syntynyt kattamattomia alijäämiä, joista kukin kuntayhtymään kuuluva kunta on vastuussa. Kajaanin kaupungin maksuosuus on kasvanut vuodesta 2005 vuoteen 2007 74,6 milj. eurosta 81,8 milj. euroon eli 9,6 %.

Tarkastuslautakunnan mielestä kaupungin panostaminen osaamisperusteiseen elinkeinopolitiikkaan on ollut vahvistamassa alueen elinvoimaa. Oulun yliopiston ja Kajaanin ammattikorkeakoulun välille muodostettu strateginen liittouma, VTT:n Kajaanin toimipisteen konkreettinen käynnistyminen sekä Measurepolis -osaamis- ja aluekeskusohjelmien jatkot ovat olleet tärkeitä tiedon ja osaamisen tekijöitä ja välittäjiä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupunki ja maakunta – kuntayhtymä ovat päässeet yhteisymmärrykseen vuosien 2005 – 2007 aikana maakunta- kuntayhtymälle syntyneiden alijäämien kattamisesta ja tulevien vuosien maksuosuuksista. Sopimus ei sisällä mahdollisesti vuosina 2008 – 2012 syntyvän alijäämän kattamista. Tarkastuslautakunta muistuttaa, että maakunnalla on hallintokokeilusäännösten mukaan oman alijäämänsä kattamisvelvollisuus ja näin ollen maakunta – kuntayhtymän tulee itse tasapainottaa taloutensa omin toimenpitein tulevina vuosina.

Keskushallinnon (Tilinpäätös 2007, 25) toimenpiteet palvelukyvyyn ja vaikuttavuuden osalta työntuloksellisuuden mittaamista lukuun ottamatta on toteutettu.

Prosessien ja rakenteiden (Tilinpäätös 2007,26) osalta tehtäväksi merkityt toimenpiteet jatkuvat vuoden 2008 puolella. Taloudellisiin resursseihin merkitty pysäköinnin virhemaksu korotetaan vuonna 2008.

Tarkastuslautakunta arvioi, että vuosi näyttää olevan liian lyhyt aika toteuttaa sellaisia muutoksia, joiden toteuttaminen ei ole pelkästään kaupungin oman organisaation piirissä.

Työllisyyden hoidon (Tilinpäätös 2007, 22) osalta toimenpiteet ovat toteutuneet suunnitelmien mukaisesti. Työllisyystilanteen paraneminen ja aktiivitoimenpiteiden lisääminen ovat vaikuttaneet merkittävästi Kelalle maksettavan työmarkkinatuen kuntarahoitusosuuden pienentymiseen. Työmarkkinatuen kantaosuus oli 1 475 615 euroa vuonna 2007. Vuonna 2006 tuki oli 1 739 447 euroa, joten vähennys oli 263 832 euroa eli 15,2 %. Suuntaus on edelleen laskeva.

Kaupunki on pystynyt vastaamaan myös muihin työllistämishaasteisiin yhdessä Kumppaniksi ry:n ja muiden kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kaupungin työttömyysprosentti oli vuoden lopussa 13,5 %, kun vastaava luku koko maassa oli vain 6,0 %. Alueen työmarkkinoiden kehitykseen on vaikuttanut se, että ammattirakenteeltaan ja osaamisvaateiltaan kasvualat ja supistuneet alat ovat olleet hyvin erilaisia. Avoimet työpaikat ja työttömät työnhakijat eivät kohtaa toisiaan. Työvoimapolitiikan keskeinen kohderyhmä on vaikeasti työllistyvät pitkäaikaistyöttömät, joita on lähes 20 % koko työttömien määrästä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että työvoimatoimiston toimenpiteet, kaupungin oma toiminta ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa työttömien aktivoimiseksi ovat tuottaneet hyvää tulosta. Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikuttavuus on parantunut. Vaikka lähivuosina alkaa ilmetä tietyillä toimialoilla (mm. korkea teknologia, hoitotyö,) ammattitaitoisesta työvoimasta pulaa, työttömyys on alenemisestaan huolimatta edelleen alueen vakava ongelma ja erityisesti vaikeasti työllistettäviin työnhakijoihin tulee kohdistaa laaja-alaisia aktivointitoimia.

5.2 Sivistystoimiala

Kaupungin strategisten linjausten toteuttaminen sivistystoimialan osalta on onnistunut hyvin. Mamsellin ja Kajaanin teatterin liikelaitostamiset on saatu toteutettua.

Palvelukyvyyn ja vaikuttavuuden osalta (Tilinpäätös 2007, 33) tavoitteena on ollut viestintä ja www-sivut on päivitetty viestintästrategian mukaisesti.

Sivistystoimiala on tuottanut ja järjestänyt varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja nuorisotyön palveluja sekä ateria- ja puhtauspalveluja että monipuolista kulttuuritarjontaa. Strategiseksi tavoitteeksi on kirjattu palvelujen laadukkuus sekä alueellinen että valtakunnallinen arvostus. Palveluiden laadukkuus ei ole vielä todennettavissa laatu järjestelmän keskeneräisyyden takia. Kulttuurin alalla Kajaanissa on järjestetty valtakunnallista arvostusta saaneita tapahtumia Runoviikko ja Kajaani Tanssii.

Varhaiskasvatuksen palveluja on tarjottu riittävästi ja palvelut ovat järjestyneet lakisääteisessä ajassa.

Varhaiskasvatuksen tilastoja vv. 2006 - 2007

Lasten lukumäärä	Vuosi 2006			Vuosi 2007		
	30.4.	20.9.	31.12.	30.4.	20.9.	31.12.
Kunnalliset päiväkodit	830	755	749	838	838	851
Kunnallinen perhepäivähoito	170	148	145	178	170	167
Yksityiset päiväkodit	284	257	274	323	314	319
Yksityinen perhepäivähoito	196	179	180	206	159	153
Yhteensä	1 480	1 339	1 348	1 545	1 481	1 490

Edellä olevasta taulukosta näkyy, että päivähoidon tarve vaihtelee voimakkaasti keväällä ja syksyllä. Päivähoidossa oli keskimäärin 116 lasta enemmän kuin edellisenä vuonna.

Hoitopäiviä kertyi varsinaisesta päivähoidosta, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta ja esiopetuksesta yhteensä 330 018 päivää vuonna 2007. Vastaavasti hoitopäiviä oli 310 684 päivää vuonna 2006. Kasvua on syntynyt edelliseen vuoteen verrattuna 19 334 päivää eli 6,2 %. Lisäys on aiheutunut syntyvyyden kasvusta ja työllisyyden parantumisesta. Syntyvyys oli 452 lasta vuonna 2007 ja vuonna 2008 syntyvyyden ennustetaan olevan n. 500 lasta. Päivähoidossa maahanmuuttajataustaisten lasten määrä on yli kaksinkertaistunut vuodesta 2005 ja nyt heitä on 117, joka on 7,2 % koko päivähoitossa olevasta lapsimäärästä.

Peruskoulun oppilasmäärä oli 20.9.2007 3 824 lasta. Kajaanin ja Vuolijoen oppilaita oli yhteensä 3 883 vuonna 2006, joten oppilasmäärä on pienentynyt 59 oppilaalla. Syntyvyys on alentunut 90 – luvun lopusta aina vuoteen 2002 saakka, mutta sen jälkeen se on alkanut nousemaan. Vuonna 2007 koulunsa aloittavia syntyi 419 lasta vuonna 2000, mutta paikkakunnalta poismuutto on veloittanut ikäluokkaa niin, että koulun aloitti todellisuudessa 386 oppilasta. Syntyvyyden lisäys 2000 – luvulla nostaa myös koulunsa aloittavan ikäluokan vähitellen yli 400 oppilaan.

Maahanmuuttajaoppilaita on yhteensä 131 oppilasta, joka on 3,7 % perusopetuksen oppilasmäärästä. Maahanmuuttajaopetuksen määrä lisääntyy ja sen järjestäminen sitoo yhä enemmän perusopetuksen resursseja oppilaanohjaukseen, erityis- ja tukiopetukseen.

Peruskoulun lopettavia oppilaita on yhteensä 512 oppilasta ja ennakkotietojen mukaan heistä kevään 2008 yhteisvalinnassa haki jatko-opintoihin 493 oppilasta eli 96,3 %.

Luokkamuotoisessa erityisopetuksessa syksyn 2007 tilastoinnin mukaan oli 229 oppilasta, mikä merkitsee koko kyseisen ajankohdan oppilasmäärästä 3 824 oppilaasta 5,9 %. Viime vuonna osuus oli 5,69 %.

Päätoimisia opettajia lukuvuonna 2007 – 2008 on ollut 284 henkilöä, joten yhtä opettajaa kohti on ollut 13,5 oppilasta. Kun yhdistetään Kajaanin ja Vuolijoen tiedot vuonna 2006, niin silloin päätoimisia opettajia oli yhteensä 291, joka tarkoittaa, että yhtä opettajaa kohti oli 13,3 oppilasta.

Peruskoulun valtakunnalliset matematiikan tasokokeet pidettiin huhtikuussa 2008 ja niihin osallistuivat kuuden ja yhdeksännen luokan oppilaat. Kajaanin kaupungin peruskouluissa kokeiden keskiarvot olivat kuudennen luokan osalla 6,52 ja yhdeksännen luokan osalla 6,39. Edellisen kerran peruskoulut osallistuivat valtakunnallisiin kokeisiin lukuvuonna 2005 – 2006, jolloin kuudennen luokan keskiarvo oli 7,25 ja yhdeksännen luokan keskiarvo 6,25. Vaikka yhdeksännen luokan osalta on tapahtunut hieman parannusta, niin kuudennen luokan osalta tulos on merkittävästi huonontunut. Oppimistulokset kertovat, että matematiikan opetuksessa on paljon kehittämisen varaa.

Kouluverkoston osalta laadittiin selvitys vuonna 2006, mutta se jouduttiin uusimaan heti valmistuttuaan vuonna 2007 Kätönlahden koulun vakavan kosteusvaurion paljastuttua. Tilanteen paljastuminen osoitti, ettei rakennusten kuntoarviointeja ole suoritettu riittävän huolellisesti ja suunnitelmallisesti, kun tämänlaatuinen tilanne pääsee yllättämään.

Uudistumiseen ja henkilöstön työkyvyn tavoitteet (Tilinpäätös 2007, 33) perehdyttämisestä kotouttamisohjelmaan ja Minun työni - hankkeen eteenpäin vienti ovat onnistuneet suunnitelmien mukaisesti.

Prosessien ja rakenteiden tavoitteet (Tilinpäätös 2007, 33) laadunhallinnan käsikirjan työstämisestä ja liikelaitostamisista on toteutettu. Kuntaliitoksen toteuduttua toimiala on keskittynyt organisaation sisäisten työkäytänteiden yhtenäistämiseen mm. opetussuunnitelmat ja koulujen toimintatavat on yhtenäistetty suunnitellulla tavalla.

Taloudellisten resurssien (Tilinpäätös 2007, 34) osalta tavoitteeseen ei päästy, koska toimintakate ylittyi noin yhdellä miljoonalla eurolla. Ylitystä syntyi lähinnä varhaiskasvatuksen kysynnän lisäyksestä sekä maahanmuuttajalasten päivähoidon ja perusopetuksen järjestämisestä. Perusopetuksen järjestäminen oppivelvollisuusikässä oleville kunnassa oleskeleville lapsille, myös turvapaikanhakijoille, kuuluu kunnan perusopetuslain mukaisesti velvoitteisiin. Varhaiskasvatuksen osalta turvapaikanhakijan lapsilla ei ole subjektiivista oikeutta päivähoitoon. Pakolaisten sijoittamisesta valtio korvaa laskennallisen korvauksen ensimmäisen kolmen vuoden ajalta.

Perusopetuksen menot oppilasta kohti olivat 6 166 €/oppilas vuonna 2007.. Vuonna 2006 Kajaanin osalta oppilaskohtainen meno oli 5849 €/oppilas ja Vuolijoen osalta 6926 €/oppilas.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan toimiala on selviytynyt hyvin organisaatiomuutosten ja kuntaliitoksen läpivienneistä sekä päivähoitopalvelujen kysynnän kasvusta.

Perusopetuksen oppilasmäärä on vähentynyt edelleen. Varhaiskasvatuksessa lasten määrä on puolestaan kasvanut. Lisäksi kustannusten nousuun on ollut vaikuttamassa maahanmuuttajataustaisten lasten lisääntyminen sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa. Näin ollen palvelujen määrän lisäykset ovat aiheuttaneet sen, ettei toimiala ole pysynyt sille asetetussa talousraamissa.

Tarkastuslautakunta kehottaa huolehtimaan rakennusten kunnosta, ettei Kätönlahden tapaus pääse toistumaan.

5.2 Ympäristötekkinen toimiala

Kaupungin strategisten linjausten toteuttaminen ympäristötekkinen toimialan osalta on onnistunut hyvin. Petäisenniskan kehittämisprojektin avulla on tuettu mm. osaamisperusteista elinkeinopolitiikkaa tarjoamalla hyviä sijoituspaikkoja yrityksille. Yleis- ja asemakaavoituksella on pystytty tarjoamaan tonttimaata sitä tarvitseville kaupungin eri alueilta.

Kuntayhteistyössä Vuolijoen kuntaliitos on hoidettu suunnitelmien mukaisesti ja Paltamon ja Ristijärven kuntien ympäristövalvonnan viranomaistehtävät ovat sujuneet hyvin.

Kajaanin kaupungin toimesta Suomen Kuntaliitolla teetetyn selvityksen perusteella voidaan sanoa, että vuonna 2003 Kainuun alueellisen pelastustoimen yhteistoimintasopimuksen laadinnassa ei ole osattu ottaa riittävästi huomioon toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia, jotka ovat tehneet sopimuksen hyvin epäedulliseksi Kajaanin osalta. Ongelmiksi ovat muodostuneet kustannusten jakaminen asukasluvun perusteella, isäntäkunnan hallintomalli ja Kainuun kuntien erilaiset rakenteet.

Kajaanin maksuosuus oli 1 828 137 euroa vuonna 2003 ja se oli jo 2 239 760 euroa vuonna 2007. Kasvu oli 411 623 euroa eli 22.5 % ja kasvuvauhti näyttää vain kiihtyvän, kun maksuosuus on 2 576 460 euroa vuonna 2008. Kaupunginhallitus on päättänyt käynnistää neuvottelut pelastustoimen uudelleenjärjestelyistä.

Palvelukyvyin ja vaikuttavuuden osalta (Tilinpäätös 2007, 57) kirjatut toimenpiteet on tehty tai käynnistetty suunnitelmien mukaisesti. Efeko Oy:n syksyllä 2007 tekemän yhdyskuntateknisiä palveluja koskevan tutkimuksen mukaan kuntalaiset ovat olleet tyytyväisiä saamiinsa palveluihin. Tulokset olivat parantuneet edelliseen tutkimukseen verrattuna.

Uudistumisen ja henkilöstön työkyvyin (Tilinpäätös 2007, 58) osalta kuntaliitoksesta johtuneet henkilöstöjärjestelyt on tehty ja muutoinkin on vahvistettu organisaatiota uusilla rekrytoinneilla. Työyhteisön toimivuustutkimus osoitti, että tutkimustulokset olivat parantuneet edellisestä kerrasta, mutta kehitettäviä kohteita nousi kaikilla osa-alueilla.

Prosessien ja rakenteiden (Tilinpäätös 2007, 59) osalta oman toiminnan kehittämisprojekti on saatettu loppuun. Kehittämistoimenpiteet ovat kohdistuneet työn organisointitapoihin, työprosesseihin sekä työaikajärjestelmiin ja – välineisiin että työntekijöiden moniosaamiseen.

Taloudellisten resurssien (Tilinpäätös 2007, 60) osalta asetettu tavoite on toteutunut.

Tarkastuslautakunta pitää oikeana ratkaisuna, että Kainuun alueellista pelastustointia pyritään järjestämään niin, että se vastaa toimintaympäristön muutoksia ja kustannustenjako tulee oikeudenmukaiseksi. Muiden kuntien vaatimus mukaan tulosta päätöksentekoon edellyttää kustannusjaon perusteiden korjaamista.

Tarkastuslautakunta pitää erittäin hyvänä asiana sitä, että ympäristötekniinen toimiala selvittää hyvin aktiivisesti asukkaiden mielipiteen tärkeimmistä kuntalaisille kohdistuvista palveluistaan. Lisäksi tutkimuksessa oli selkeästi havaittavissa, että palvelut olivat parantuneet edellisestä kerrasta, joten tutkimuksella oli ollut vaikutusta toimintaan.

Tarkastuslautakunta arvioi, että ympäristötekniinen toimiala on toteuttanut kaupunginvaltuuston sille asettamat tavoitteet ja toimenpiteet.

5.3 Investoinnit

Talonrakennusinvestoinneissa merkittävimmät hankkeet olivat Kajaanin lukion neljäs vaihe ja jäähallin pukutilojen laajennustyöt. Muina kohteita ovat olleet peruskoulut ja Toppilan hoitokoti sekä museon ja Sissilinnan kattokorjaukset. Kaikki toteutetut investoinnit ovat olleet kaupungin palvelutuotannon ja kehittämisen kannalta välttämättömiä ja tarkoituksenmukaisia hankkeita.

Talousarviossa investointeihin (Tilinpäätös 2007, 77) oli varattu bruttona 9 032 000 euroa, joka toteutui 9 808 000 eurona eli ylitystä syntyi 776 000 euroa. Tuloarvio oli 328 000 euroa, joka toteutui 1 344 000 eurona eli ylitystä syntyi 1 016 000 euroa. Suurimmat ylitykset menopuolelle (Tilinpäätös 2007, 77-78) ovat syntyneet siitä, kun maata on hankittu suunniteltua enemmän kaupunkirakenteen tiivistämiseksi ja tulopuolelle tarpeettomiksi käyneiden kiinteistöjen myynnistä. Kunnallistekniikan rakentaminen ylittyi 550 000 eurolla, mutta vastaavasti myös tulot ylittyivät 866 000 euroa.

Tavoitteeksi asetettu 8,7 miljoonan euron peruskunnan nettoinvestointien määrä toteutui, siten, että toteuma oli 8 464 000 euroa eli toteutuma jäi alle arvion 240 000 euroa eli 2,8 %. Noin puolet rakennuskohteista on saatu toteutettua kustannusarviota pienemmillä kustannuksilla ja varoja on säästynyt siitä syystä.

Vuonna 2007 bruttoinvestointitaso oli 257,92 euroa/asukas, joka on hieman pienentynyt edellisestä vuodesta, jolloin se oli 277,83 euroa/asukas. Investointien siirtyminen liikelaitoksen hoidettavaksi alentaa peruskunnan investointitasoa. Nettoinvestoinnit olivat kuluneena vuonna 222,58 euroa/asukas, kun luku edellisenä vuonna oli 193,76 euroa/asukas. Poistot asukasta kohti olivat 185,36 euroa vuonna 2007.

Alla olevaan taulukkoon on koottu nettoinvestointien kehitystä viime vuosilta.

Peruskunnan nettoinvestoinnit vuosina 2003 – 2007

Investointikohteet	2003 euro	2004 euro	2005 euro	2006 euro	2007 euro
Maa- ja vesialueet	907 000	342 000	665 000	473 000	218 000
Rakennukset	2 306 000	4 483 000	2 897 000	2 303 000	3 187 000
Kiinteät rakenteet ja laitteet	7 046 000	3 868 000	2 896 000	3 142 000	3 516 000
Irtain omaisuus	1 912 000	1 175 000	573 000	727 000	929 000
Osakkeet ja osuudet	303 000	405 000	10 000	1 196 000	614 000
Yhteensä	12 473 000	8 780 000	5 710 000	6 894 000	8 464 000

Kajaanin kaupunki ja Vuolijoen kunta hakivat kuntajakolain mukaista investointi- ja kehittämishankkeiden tukea 1 700 000 euroa ja sisäasiainministeriö myönsi tukea yhteensä 1 050 000 euroa. Hankkeista oli 63 % Kajaanin Veden ja 37 % peruskunnan kohteita.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupungin uus- ja korjausinvestoinnit ovat olleet viimeisen neljän vuoden ajan kaupungin taloudellisesta tilanteesta johtuen alhaisella tasolla verrattuna valtakunnallisiin määriin. Tilanne on johtanut siihen, että monet tarpeelliset peruskorjaukset ovat siirtyneet ja viivästyneet. Tarkastuslautakunta tähdentää, että investointien määrää tulee nostaa tulevien vuosien aikana kaupungin strategiaan kirjattujen suuntaviivojen mukaisesti.

5.6 Käyttötalouden toteutuminen

Kaupunkistrategian mukaisesti tilikausien 2007 – 2012 tulokset ovat ylijäämäisiä, eikä veroja nosteta. Vuoden 2007 osalta strategia toteutui ja kaupungin talous oli ylijäämäinen ja tuloveroprosentti pidettiin ennallaan. Peruskunnan ylijäämä oli 2,1 milj. euroa ja yhdessä liikelaitosten kanssa ylijäämää kertyi 2,9 milj. euroa. Ylijäämän muodostumiseen vaikuttivat sekä verotulojen ja valtionosuuksien hyvä kertymä että liikelaitosten hyvät tulokset.

Tilinpäätöskirjassa 2007 esitetyt vuoden 2006 luvut kuvaavat vain Kajaanin kaupungin lukuja, joihin ei ole yhdistetty Vuolijoen kunnan lukuja, joten vuodet 2007 ja 2006 eivät ole suoraan vertailukelpoisia keskenään, vaan vaativat erilliset laskelmat.

Tuloslaskelmat:

Ilman liikelaitoksia sisältävän kaupungin tuloslaskelman, joka sisältää sekä ulkoiset että sisäiset tuotot ja kulut (Tilinpäätös 2007,80) mukaan **toimintatuottojen osuus toimintakuluista** oli 18,4 %, kun se vuonna 2006 oli 18,2 % (yhdistetty kuntien luvut). Kuntaliitoksen yhdistymiskorvaus oli 2 124 688 euroa, joka sisältyy toimintatuottoihin, vaikuttaa kyseisen tunnusluvun parantumiseen. Tunnusluku osoittaa, että vajaa kaksikymmentä prosenttia toiminnan kuluista saadaan katettua palvelujen myynti- ja maksutuloilla ja loput pitää kattaa verotuloilla ja valtionosuuksilla.

Toimintakate (Tilinpäätös 2007, 80) kasvoi talousarvioon nähden 2 775 518 euroa eli 1,99 %.

Talousarviossa, joka sisältää sekä ulkoiset että sisäiset tuotot ja kulut, **vuosikate** oli arvioitu 8 532 150 euroksi. Toteutuma oli tuloslaskelman mukaan 8 984 593 euroa, joten vuosikate ylittyi suunnitellusta 452 443 euroa eli 5,3 % (Tilinpäätös 2007,80). Tarkasteltaessa vuosikatetta yhdessä liikelaitosten kanssa (Tilinpäätös 2007, 84) vuosikatetta muodostui 12 219 575 euroa, joka

merkitsee 321,3 euroa/asukas. Ennakkotiedon mukaan 20 001 – 40 000 asukkaan kuntakokoluokassa vuosikate oli keskimäärin noin 303 euroa /asukas, joten kaupunki poikkeaa hieman parempaan suuntaan kokoluokastaan. Kaupungin osalta lukuun on ollut vaikuttamassa yhdistymiskorvaus. Koko maassa vuosikatetta kertyi 368 euroa/asukas. Kuntien vuosikatteiden keskinäinen vertailtavuus on heikentynyt viime vuosina, koska kunnat ovat hyvin paljon organisoineet toimintojaan peruskunnan ulkopuolelle.

Yhdessä liikelaitosten kanssa **vuosikatteella** voitiin kattaa 129,5 % poistoista (Tilinpäätös 2007, 84). Tunnusluku osoittaa, että tulorahoitusta on kertynyt myös uudisrakentamiseen.

Tilikauden ylijäämä ilman liikelaitoksia oli alkuperäisessä talousarviossa ennakoitu 1 633 520 euroksi. Lopullisessa tilinpäätöksessä (Tilinpäätös 2007,80) ylijäämää muodostui 2 101 922 euroa, joka oli 468 402 euroa eli 28,7 % enemmän kuin suunnitelmassa.

Liikelaitosten hyvien tulosten ansiosta (Tilinpäätös 2007,84) virallisen tilinpäätöksen mukaan **tilikauden ylijäämää** kertyi 2 961 699 euroa. Suunta oli positiivinen, koska aikaisempina vuosina kertynyt alijäämä on alkanut pienenty-mään.

Rahoituslaskelmat:

Kaupunki ja liikelaitokset yhdessä ovat pystyneet 82,6 %:sti rahoittamaan **investointinsa tulorahoituksellaan**. **Lainanhoitokate** oli 1,5 ja se kertoo, miten kaupungin tulorahoitus riittää vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Lainanhoitokykyä pidetään hyvänä, mikäli se on yli 2, joten kaupungin taso oli heikko.

Kassan riittävyys mukaan lukien liikelaitokset on hieman huonontunut ollen nyt 13,5 päivää. Kassan riittävyys ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kaupungin kassavaroilla.

Taseet:

Suhteellinen velkaantuneisuus - % oli 38,61. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon käyttötuloista tarvitaan vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi arvo on, sitä paremmat edellytykset on selviytyä lainojen takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Yhdessä liikelaitosten kanssa **lainakanta** oli vuoden lopussa 60,6 milj. euroa. Lainamäärä asukasta kohti oli 1590 euroa (Tilinpäätös 2007, 87). Vuoden 2006 lopussa kaupungilla oli lainaa 52,2 milj. euroa ja Vuolijoen kunnalla 9,2 milj. euroa eli yhteensä 61,4 milj. euroa. Näin ollen lainakantaa on saatu hieman pienene-mään.

Tilinpäätösarvioiden mukaan 20 001 – 40 000 asukkaan kuntakoko – luokassa lainaa oli noin 1 520 euroa/asukas ja kaikissa kunnissa lainaa oli keskimäärin 1 559 euroa/asukas, joten kaupunki sijoittuu hieman kokoluokkansa ja maan keskiarvon yläpuolelle. Vertailuihin on kuitenkin syytä suhtautua varovasti, koska kuntien organisoitavat vaikuttavat lukuihin.

Kaupungin ja liikelaitosten yhdistetyssä taseessa **edellisten tilikausien alijäämä** oli 21,3 milj. euroa ja **päättäneen tilikauden ylijäämä** oli 2,9 milj. euroa (Tilinpäätös 2007,87) eli yhteensä 18,4 milj. euroa, joka tarkoittaa 481,89

€/asukasta kohti. Edellisenä vuonna, kun kaupungin ja Vuolijoen alijäämät yhdistetään, niin silloin alijäämää oli 563,18 euroa/asukas.

Kaupungin ja liikelaitosten yhdistetyn taseen mukainen **omavaraisuusaste** 64,35 % (Tilinpäätös 2007,87) kertoo kaupungin vakavaraisuudesta ja kyvystä selviytyä sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Se on heikentynyt edelliseen vuoteen verrattuna, mutta on edelleen kohtuullisella tasolla. Omavaraisuusasteen tasoa voidaan pitää hyvänä, kun se ylittää 70 %.

Konsernitaseen mukaan konsernin omavaraisuus - % oli 40,49 %. Konsernin lainakanta oli 157,77 milj. euroa. Asukasta kohti laskettuna lainaa on 4 161 euroa/asukas 31.12.2007. Kun lukuja verrataan edellisen vuoden Kajaanin lukuihin, niin ne ovat huonontuneet.

Arvionaan tarkastuslautakunta toteaa, että kaupungin tilinpäätöksen ylijäämäisyys osoittaa talouden elpymisen merkkejä, mutta lainanhoitokate, omavaraisuus ja suhteellinen velkaantuneisuus ovat huonontuneet edelliseen vuoteen verrattuna ja lainaa on enemmän kuin kunnissa keskimäärin.

Kainuun kehitysnäkymät Kajaanin seudun osalta ovat valoisat, mutta muualla maakunnassa arviot ovat selvästi huonommat. Maakuntakeskuksen roolin vahvana pitäminen tulee olemaan kaupungille kova haaste, vaikka työttömyyden uskotaan helpottavan ja verotulojen kasvun odotetaan jatkuvan ainakin tänä ja ensi vuonna.

6 KAUPUNGIN MÄÄRÄÄMISVALLASSA OLEVILLE YHTEISÖILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Kaupunginvaltuusto on asettanut vuodelle 2007 tavoitteita kaupungin määräämisvaltaan kuuluville liikelaitokselle ja tytäryhtiöille. Tärkeimpien yhteisöjen tavoitteiden toteutumien on kuvattu jäljempänä. Liikevaihdot ovat kehittyneet hieman paremmin kuin mitä talousarvioissa on suunniteltu.

6.1 Liikelaitokset

Liikelaitokset saavuttivat talousarviossa niille asetetut toimintatavoitteet ja tuloutustavoitetta on asetettu vain Kajaanin Vedelle.

Liikelaitosten talous vuonna 2007

Liikelaitos	Liikevaihto TA milj.€	Liikevaihto TP milj. €	Ylijäämä TA milj. €	Ylijäämä TP milj. €	Tuloutus- toteutuma euro	Korvaus peruspääomasta euro
Ammatti- korkeakoulu	11,1	11,3	0	0,33	0	14 193,16
Kajaanin Vesi	5,9	6,2	0,18	0,46	707 239,45	892 760,57
Vilake	1,7	2,2	0	0,07	0	156 997,87
Yhteensä	18,7	19,7	0,18	0,86	707 239,45	1 063 951,60

Ammattikorkeakoulu on toteuttanut sekä koulutuksellaan, tutkimus- että kehittämistyöllään osaamisperusteista elinkeinopolitiikkaa ja palvelustrategiaa.

Liikelaitoksen **palvelukyvyn ja vaikuttavuuden** (Tilinpäätös 2007,110) osalta ammattikorkeakoulu on pystynyt hyvin vastaamaan alueen ja työelämän kehittämisen haasteisiin käynnistämällä mm. ajoneuvotietojärjestelmien kehityshankkeen, työvoimapolitiittisena koulutuksena kaivannaisalan insinööriku-

lutuksen uusien kaivosten tarpeisiin ja terveystalon kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelman (ylempi amk). Aluevaikuttavuudessa ja työelämäyhteistyössä ammattikorkeakoulu on pystynytkin parantamaan sijoitustaan ammattikorkeakoulujen joukossa avoimessa ammattikorkeaaopetuksessa ja säilynyt viiden parhaan ammattikorkeakoulun joukossa työelämälähtöisten opinnäytetöiden osalta. Selvitysmies Rantanen on työstänyt Kajaanin korkeakoulurakenteen uudistamista ja esittänyt duaalimallin puitteissa perustettavaksi Kajaanin korkeakoulukeskuksen, jossa yliopistokeskus ja ammattikorkeakoulu säilyvät omina instituutioinaan, mutta tukitoimet yhdistettäisiin ja perustettaisiin yhteinen aikuiskoulutuskeskus.

Palvelukyvyistä huolimatta oppilaitoksen vetovoima on huonontunut edellisestä vuodesta. Vuonna 2006 vetovoimaluku oli 1,97(ensisijaiset hakijat/aloituspaikat 750/380), kun se oli 1,63 (587/360) vuonna 2007.

Opintojen etenemisessä oppilaitos on viiden parhaan ammattikorkean joukossa, mutta koulutuksen vetovoimaisuudessa on vielä tehtävää. Lisäksi on todettava, että keskeyttämisaste on saatu merkittävästi laskemaan hyvällä kehittämisohjelmalla vuosina 2005 -2006, mutta nyt näyttää siltä, että se on alkanut uudelleen nousemaan ja vuonna 2007 se oli 10,1 % valtakunnallisen keskiarvon ollessa 9,5 %.

Uudistumisen ja henkilöstön työkyvyn (Tilinpäätös 2007, 111) osalta ammattikorkeakoulu on pystynyt aktivoimaan opettajiaan koulutustason nostoon ja panostanut tutkimushenkilöstön määrään. Tutkimus- ja kehitystyössä ammattikorkeakoulu sijoittuikin ammattikorkeakoulujen parhaimmiston joukkoon.

Prosessien ja rakenteiden (Tilinpäätös 2007,112) osalta ammattikorkeakoulu läpäisi erinomaisesti opetusministeriön Korkeakoulujen arviointineuvoston suorittaman laatuarvioinnin ja sai valtakunnallisen tunnustuksen laadukkaasta toiminnastaan. Tunnustuksen perusteluina kuvattiin ammattikorkeakoulun reagoivan nopeasti elinkeinoelämän muutoksiin ja toimivan laadukkaasti kehittäessään kouluksensa ja muun toiminnan laatua. Opiskelijoiden mielestä Kajaanin ammattikorkeakoulu antaa hyvän ja kattavan tuen opintojen etenemiselle. Tämä näkyikin mm. opintojen etenemisessä. Lisäksi saadulla tunnustuksella on ollut kehittävä ja virkistävä vaikutus koko oppilaitoksen toimijoihin ja antanut intoa uusille kehittämistoimille.

Taloudellisten resurssien (Tilinpäätös 2007,112) osalta oppilaitoksen tulos oli 532 459,12 euroa ylijäämäinen, josta se sijoitti kehittämisrahastoonsa 203 226 euroa, joten kaupungin tulokseen jäi 329 233,12 euroa ja peruspääoman korkoa muodostui 14 193,16 euroa. Siirron jälkeen kehittämisrahastossa on 1 078 638 euroa 31.12.2007.

Tarkastuslautakunta toteaa, että ammattikorkeakoulu on pystynyt kiitettävästi reagoimaan elinkeinoelämän muutoksiin ja tarjonnut laadukasta koulutusta. Lisäksi oppilaitos on panostanut henkilöstönsä osaamiseen. Jatkossa ammattikorkeakoulun tulee kuitenkin suunnata panostuksiaan vetovoimansa kasvattamiseen ja keskeytysten vähentämiseen, koska ikäluokkien pieneneminen johtaa entistä kovempaan kilpailuun.

Kajaanin korkeakouluverkoston uudistaminen duaalimallin pohjalta on erittäin hyvä asia ja yhdensuuntainen valtakunnallisten linjausten kanssa. Kajaanin ammatti-

korkeakoulu toimii linjausten mukaisesti tarjoamalla työelämälähtöistä opetusta, pk - yritystoimintaa ja palvelusektoria tukevaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä. Alueelliseen työvoimatarpeisiin vastaaminen on ensisijaisesti ammattikorkeakoulun vastuulla ja tähän haasteeseen Kajaanin ammattikorkeakoulu on pystynyt vastaamaan hyvin.

Kajaanin Vesi on toteuttanut **kaupungin strategisia linjauksia** tukemalla elinkeinopolitiikkaa osallistuen Petäisenniskan kehittämissuunnitelman läpiviemiseen. Liikelaitos on tuottanut vesihuoltopalvelut valmistuneille asemakaava-alueille ja Vuolijoen vesi- ja viemärilaitos on sulautettu osaksi Kajaanin Vettä. Lisäksi kuntaliitosalueen investointi- ja kehittämishankkeet ovat käynnistyneet ja yhteistyötä on tehty Sotkamon kunnan ja Kainuun ympäristökeskuksen kanssa.

Liikelaitos on toteuttanut **palvelukyvyn ja vaikuttavuuden** osalle kirjatut toimenpiteet (Tilinpäätös 2007,119) suunnitelmien mukaisesti. Efeko Oy:n vuonna 2007 suorittaman ulkoista palvelukykyä mittaavan tutkimuksen mukaan asiakkaiden tyytyväisyys lisääntyi kaikilta osin ja erityisesti vesilaitoksen asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä juomaveden laatuun ja jätevedenpuhdistamon toimintaan.

Laitoksen asiakaspalvelu oli parantunut, mutta edelleenkin vain 42 % vastaajista piti sitä hyvänä. Samoin laitoksen tiedottaminen oli hieman parantunut edellisestä vuodesta, mutta vain 31 % vastaajista oli siihen tyytyväisiä.

Edellä olevien tulosten perusteella Kajaanin Veden on syytä jatkaa kehittämistoimiaan laitoksen asiakaspalvelussa ja tiedottamisessa.

Henkilöstön rekrytoinnit (Tilinpäätös 2007,120) ja **prosessien ja rakenteiden muutokset** toteutettiin suunnitelmien mukaisesti.

Taloudellisissa resursseissa (Tilinpäätös 2007, 120) tavoitteeksi asetettu tuototavoite oli 1,5 milj. euroa toteutui hyvin. Laitos tuloutti kaupungille 707 239,43 euroa ja suoritti korvausta peruspääomasta 892 760, 57 euroa eli yhteensä 1, 6 milj. euroa. Tuloutuksen laskentatapa ja suuruus on tarkistettu saneerausinvestointien turvaamiseksi.

Kajaanin Vesi on muuttanut taksamallia vuonna 2004 ja vuonna 2007. Taksumalli ajalla 1.2.2005 – 31.3.2007 on ollut kiistanalainen. Johtokunta on 7.2.2008 päättänyt Kuluttajariitalautakunnan suosituksesta palauttaa kiinteistöille yleisten alueiden vesi- ja jätevesitonttijohtojen saneerauksista perimiään korvauksia yhteensä 98 985 euroa.

Tarkastuslautakunta arvioi, että Kajaanin Vesi, kaupungin liikelaitoksena, on saavuttanut kaupunginvaltuuston sille asettamat tavoitteet, mutta asiakaspalvelu ja toiminnan tiedottaminen vaativat toimenpiteitä ulkoisen palvelukyvyn parantamiseksi.

Vimpelinlaakson kehittämissuunnitelman (Tilinpäätös 2007,124) hallinnassa olevat kiinteistöt ovat lisääntyneet 12 200 m²:stä 58 200m²:iin, kun kaupunginvaltuuston 14.11.2006 tekemän päätöksen mukaisesti liikelaitoksen hallintaan siirtyivät ammattikorkeakoulun ja Kainuun ammattiopiston tilat yhteensä 46 000 m².

Liikelaitoksen liikevaihto oli 489 287, 23 euroa vuonna 2006, kun se oli jo 2 167 480,75 euroa vuonna 2007. Investointihankkeiden johdosta liikelaitoksen lainakanta on kasvanut vuodesta 2006 vuoteen 2007 5,2 milj. eurosta 10,4 milj. euroon. Liikelaitoksen tilikauden tulos oli 67 350, 99 euroa ylijäämäinen ja se tuloutti kaupungille peruspääoman korkoa 156 997, 87 euroa.

Vaikka liikelaitos on kasvanut toiminnaltaan aivan uusiin mittoihin vuonna 2007, niin liikelaitoksen henkilöstöresursseja ei ole lisätty. Liikelaitoksella ei ole yhtään päätoimista henkilöä, vaan toimitilapäällikkö ja maakunta- kuntayhtymän yksi toimistohenkilö hoitavat asioita sivutoimisesti. Liikelaitos ostaa kaikki hallinto-, talous-, hoito-, kunnossapito-, rakennuttamis- ja yms. palvelut pääasiassa Kajaanin kaupungilta, Kainuun maakunta – kuntayhtymältä ja Kainuun ammattiopistolta.

Liikelaitoksen toteutuneet investoinnit olivat 1,3 milj. euroa vuonna 2007 ja suurimmat investointikohteet olivat KAO:n ja AMK:n yhteishanke turvallisuus- ja liikunta-alan tilojen järjestämisestä ja KAO:n sähköalan tilojen järjestäminen. Ensiksi mainittu rakennuskohteen rakennustekniset työt ovat valmistuneet vuoden loppuun mennessä ja sähköalan hanke on käynnistynyt marraskuussa ja valmistuu vuoden 2008 puolella.

Sähköalan hankkeen kustannusarvio oli 1,6 milj. euroa ja siihen haettiin työllisyysperusteista investointiavustusta 435 000 euroa, mutta sitä ei saatu. Turvallisuus- ja liikunta-alan hankkeen kustannusarvio oli 1,3 milj. euroa ja siihen oli arvioitu saatavan työllisyysperusteista avustusta n. 360 000 euroa. Kyseinen hanke ehdittiin aloittaa ennen kuin avustusta haettiin, joten siihenkään ei saatu avustusta. Viimeksi mainitun asian osalta on käyty keskustelua, syntyikö kaupungille taloudellista menetystä, kun avustus jäi hakematta.

Te - keskuksen valmistelijan ja sisäisen tarkastajan kanssa käydyissä keskusteluissa kävi selville, että työllisyysperusteisen avustuksen saannin ehdotomana edellytyksenä on, että hankkeen toteutuksen jälkeen täytyy työllistyä uusia henkilöitä, ei riitä, että entiset työpaikat säilyvät. Sähköalan hankkeen oli arvioitu työllistävän kolme henkilöä ja määrän ei katsottu riittävän työllisyysperusteisen avustuksen myöntämiseen. Turvallisuus- ja liikunta-alan hankkeen lopputuloksena työllistyi neljä henkilöä, joten hankkeet ovat verrattavissa työllisyysperusteiltaan toisiinsa.

Kaupunginhallituksen selvityksessä 5.5.2008 tilintarkastajalle todetaan, että kiistämätön tosiasia on se, että Vimpelinlaakson kehittämissuunnitelman johtajalle on tapahtunut virhe, koska Turvallisuus- ja liikunta-alan peruskorjaukseen haettiin valtionapua myöhässä. Mitkään seikat eivät kuitenkaan puolla sitä näkemystä, että kyseessä olisi ollut sellainen virhe tai vahinko, jota tarkoitetaan kuntalain 75 §:n 2 momentissa. Näin ollen Kajaanin kaupunginhallitus katsoo, että kuntalain tarkoittamaan tilimuistutukseen ei ole aihetta.

Liikelaitoksen johtaja laiminlöi tiedottamisen sekä esimiehelleen kaupunginjohtajalle että liikelaitoksen johtokunnalle. Tiedottamisessa sekaannusta on aiheuttanut se, että liikelaitoksen johtajan esimies on kaupunginjohtaja ja toimitilapäällikön esimies on tekninen johtaja. Tämä tarkoittaa, että yhdellä henkilöllä on kaksi esimiestä samanaikaisesti. Teknistä johtajaa asiasta oli informoitu heti keväällä tilanteen selvittyä, että hakemus on myöhässä. Johtokunta sai asiasta tiedon 25.10.2007 ja kaupunginjohtaja sai tiedon johtokunnan kokouksen jälkeen. Johtokunnan 25.10.2007 pitämän kokouksen pöytäkirjas-

sa ei ole mitään mainintaa asiasta, vaan asiasta on keskusteltu pöytäkirjan ulkopuolella. Liikelaitoksen johtaja on toimittanut 25.1.2008 asiasta selvityksen kaupunginjohtajalle ja kaupunginjohtaja on nuhdellut liikelaitoksen johtajaa asiasta suullisesti.

Liikelaitos ylläpitää merkittäviä oppilaitoskiinteistöjä, joten niiden oppimisympäristöjen ylläpito turvallisina, tarkoituksenmukaisina ja kilpailukykyisinä tulee olemaan suuri haaste tulevina vuosina. Tämän haasteen hallitsemiseksi liikelaitoksen tulee yhteistyössä kaupungin ja maakunta – kunta-yhtymän kanssa laatia pitkántähtäimen suunnitelma, miten vastataan vuokralaisten tuleviin tarpeisiin. Nykyinen vuokrataso ei ole riittävä, vaan sitä tulee tarkistaa niin, että se riittää ylläpitomenoihin että tuleviin investointeihin.

Tarkastuslautakunta esittää arvionaan, että Vimpelin kehittämisliikelaitoksen johtajalle on tapahtunut virhe, kun hän ei ole hakenut määräajassa työllisyysperusteista investointiavustusta turvallisuus ja liikunta-alan hankkeeseen ja ei ole tiedottanut virheestään kaupunginjohtajalle ja johtokunnalle. Saadut selvitykset eivät kuitenkaan puolla sitä näkemystä, että kyseessä olisi ollut sellainen virhe, jota tarkoitetaan kuntalain 75 §:n 2 momentissa. Tarkastuslautakunta arvioi, että virhe on ollut vähäinen ja että kaupunginjohtajan antama suullinen huomautus liikelaitoksen johtajalle katsotaan riittävän.

Virheen vähäisyyden osalta tarkastuslautakunta toteaa perusteluinaan, että liikelaitoksen laajentumisesta aiheutuneita lisätehtäviä ei ole otettu huomioon henkilöstön resursoinnissa, oto- johtajan vaihdos on hoidettu heikolla perehdyttämällä sekä toimivalta- ja vastuumääritykset ovat olleet puutteelliset.

Saadun selvityksen perusteella työllisyysperusteista avustusta ei olisi saatu TE- keskuksen kriteereiden perusteella, joten taloudellista vahinkoa ei ole syntynyt.

Tarkastuslautakunta esittää, että liikelaitoksen toimivalta- ja vastuumääritykset selkeytetään ja laitokselle osoitetaan sellaiset henkilöresurssit, jotta se pystyy hyvin hoitamaan sen vastuulle osoitetut tehtävät. Myös muiden kaupungin liikelaitosten osalta tulee kiinnittää huomiota henkilöstön perehdyttämiseen uusiin tehtäviin.

Lisäksi tarkastuslautakunta esittää, että liikelaitoksen tulee varautua pitkántähtäimen suunnitelmin vuokralaisten tuleviin tarpeisiin ja riskeihin sekä varmistaa oikealla vuokratasolla tulevat ylläpito- ja investointitarpeet.

Lopuksi tarkastuslautakunta arvioi, että Vimpelinlaakson kehittämisliikelaitos on toteuttanut kaupunginvaltuuston sille määräämät tehtävät.

6.2 Merkittävät tytäryhtiöt

Tytäryhtiöiden toimintaa arvioitaessa perusteina ovat mm. olleet, miten pääomasijoitukset palvelevat kaupungin toimialaan liittyviä tehtäviä, millainen on sijoitetulle pääomalle asetettu tuottotavoite ja toteutuma ja mitkä ovat sijoitukseen liittyvät riskit.

Kajaanin Elokuva keskus Oy (Tilinpäätös 2007,129) pystyi maksamaan omistajalleen ja lainanantajalleen Kajaanin kaupungille lainan korot yhteensä 90 000 euroa mutta lainan lyhennyksiä se ei ole pystynyt maksamaan. Yhtiöllä on pitkäaikaista lainaa Kajaanin kaupungilta 3,1 milj. euroa. Tilat on pystyt-

ty pitämään vuokrattuina ja vuokrat on saatu ajoissa, mutta vuokrataso on niin alhainen, ettei sillä pystytä kattamaan suunnitelmien mukaisia poistoja. Kajaanin kaupunki on tehnyt aiesopimuksen katutason liiketilan myynnistä 1.11.2009 jälkeen.

Yrityksen liikevaihto oli 174 237 euroa ja tilikauden tappio 93 068 euroa. Edellisten tilikausien tappiota on syntynyt 177 372 euroa eli yhtiöllä on kertynyt tappioita yhteensä 270 441 euroa. Lisäksi yhtiö on arvioinut tekevänsä tappiota vuonna 2008 noin 82 000 euroa.

Yhtiön taloudellisen tilanteen parantamiseksi tarkastuslautakunta kehottaa, että yhtiön hallitus ryhtyy järjestelyihin, jotka takaavat tappioiden pienenemisen ja poistamisen.

Kajaanin Teknologiakeskus Oy (Tilinpäätös 2007,133) on toteuttanut kaupungin osaamisperusteista elinkeinopolitiikkaa ja -strategiaa yhtiön hallituksen valitsemilla painopistealueilla, joita ovat olleet asiakaskäynnit, osaamisen kehittäminen, Kainuun rekrytoinnin kehittäminen, sidosryhmäyhteistyö, uusyrittäshankinta ja kaupungin mainestrategian aloittaminen.

Teknologiakeskuksella on tärkeä rooli Measurepolis – mittaustekniikan osaamiskeskusohjelman, tutkimustoiminnan kehittämisohjelman ja toimintaympäristöohjelman toimijana, hallinnoijana ja koordinoijana. Measurepolis – ohjelma keskittyy mm. mittaustekniikan toimijoiden osaamisen ja palveluiden markkinointiin, sekä liiketoimintamahdollisuuksien, tieteellisen tutkimustoiminnan että tutkimus- ja testausympäristöjen kehittämiseen.

Aluekeskusohjelma on keskittynyt hyvinvointialan liiketoimintamahdollisuuksien markkinointiin, innovatiivisten toimintaympäristöjen kehittämiseen ja matkailun tutkimuksen tukemiseen.

Mesasurepolis – ohjelman määrälliset tavoitteet ja toteutuma vuonna 2007

	Tavoite 2007	Toteutuma 2007
Mittaustekniikan alan yritystoiminta		
Yritysten liikevaihto, M€	132	145,2 ^{x)}
Työpaikat	1000	1020 ^{x)}
Yritysten lukumäärä	14	14
Uudet tuotteet ja palvelut	-	-
Mittaustekniikan alan tutkimustoiminta		
Tutkimijämäärä	73	84
Rahoitusvolyymi, M€	4,7	5,6
Tieteelliset julkaisut (kumul. 2003-)	11	12
Konferenssiesitelmät (kumul. 2003 -)	17	38
Väitöskirjat (kumul. 2003 -)	4	4
Tekes – rahoitus, M€	1,6	2,2
Kv- tutkimusrahoitus, M€	0,13	0
Yritysrahoitus, M€	0,51	0,53

x) ohjelmajohdon arvio, muut tiedot: Kainuun maakunta – kuntayhtymä

Kajaanin kaupunki on avustanut yhtiötä yhteensä 1 850 000 eurolla, josta yhtiö on käyttänyt 1 682 509,40 euroa jäljempänä kerrottuihin kohteisiin. Suurimmat yksittäiskohteet ovat olleet mittalaitelaboratorion tukeminen, osaamiskeskus- ja aluekeskusohjelmat.

Kaupungin avustuksen käyttö

Kohde	Budjetti 2007	Toteutuma 2007
Aluekeskusohjelma	160 000	75 692
Osaamiskeskusohjelma	290 000	204 096
Milan toimintatuki	216 000	230 000
Milan lahjoitusprofessori	64 000	63 900
Elinkeinopalvelut	375 000	388 861
Matkailupalvelut	200 000	205 880
Kalatalouspalvelut	100 000	102 431
Intotalo	170 000	173 604
Keskustan yritystilat	63 000	47 958
Vuolijoen kehittäminen (projektipäällikön palkkaus)	50 000	46 322
Nature Craft Kainuu- projekti	5 000	20 614
Oulujärvi Leader	45 000	45 000
Oulujärven matkailun kehittäminen	15 000	15 000
TOT – projekti	7 000	1 547
Kaupunkikeskustayhdistys	15 000	20 000
Hankesuunnittelu (ajoneuvotietojärj.)	75 000	41 600
Yhteensä	1 850 000	1 682 509

Kiinteistöpalvelujen palvelukyvyyn tavoitteet ovat toteutuneet suunnitelmien mukaisesti. Toimitilarakentamisessa on keskitytty Petäisenniskan teollisuusalueelle ja entisen Linnan lukion yritys ympäristön kehittämistä on jatkettu. Kaikki tilat ovat olleet hyvin käytössä ja vuokrausaste on ollut hyvä eli 99,5 %.

Yhtiön liikevaihto oli 1 996 470 euroa ja tilikauden voitto 154 147 euroa. Edellisten tilikausien tappiota on 766 948 euroa, joka on syntynyt vuosina 2000 – 2006, kuten alla olevasta taulukosta käy selville. Yhtiön kehitys on alkanut menemään parempaan suuntaan 2000- luvulla, kun uusia tiloja on rakennettu ja tilojen käyttöaste on saatu paranemaan.

Kajaanin Teknologiakeskuksen tilikauden tulokset vuosina 2000 - 2007

Vuosi	Liikevaihto	tilikauden tulos: -tappio, + voitto	Kumulatiivinen tappio	Perusteluja
2000	865 129	- 246 006	0	yhtiökokouksen päätös 25.8.2000; 4 919 496 eurolla alennettiin osakepääomaa ja sillä poistettiin siihen saakka kertyneet tappiot 4 765 814 € ja loppu 153 682 € kirjattiin ylikurssirahastoon
2001	976 286	- 234 800	480 806	mm. arvonalennuspoisto
2002	1 032 267	- 51 534	532 340	
2003	1 124 803	- 5 775	538 115	
2004	1 231 411	- 106 407	644 522	
2005	1 602 901	+ 22 318	622 204	
2006	1 692 779	- 144 744	766 948	
2007	1 996 470	+ 154 147	612 801	

Yhtiöön sijoitetun pääoman tuotto oli edelleen heikkoa. Yhtiön omavaraisuusaste ja maksuvalmius olivat tyydyttäviä. Yhtiöllä on pääomalainaa 2, 4 milj. euroa, pitkäaikaisia lainoja rahoituslaitoksilta 5,8 milj. euroa ja lainoja Kajaanin kaupungilta 1,4 milj. euroa eli yhteensä 9,6 milj. euroa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että yhtiö on toteuttanut kaupungin osaamisperusteista elinkeinopolitiikkaa ja – strategiaa kaupungin johdon ja yhtiön hallituksen valitsemilla painopistealueilla. Uusyrittäshankinta on kohdistunut nykyisten yritysten verkostoihin ja kaupungin elinkeinostrategian määrittämien toimialojen yrityksiin.

Yhtiön taloudellisen tilanteen parantamiseksi tarkastuslautakunta kehottaa yhtiön hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin, jotka takaavat hyvän kokonaistuloksen saavuttamisen.

Kiinteistö Oy Kajaanin Pietarin osalle (Tilinpäätös 2007,139) toimenpiteiksi on kirjattu, että Vuolijoelta tuleva vuokra-asuntokanta otetaan Pietarin tytäryhtiöksi ja laitetaan kohteet vastaavaan kuntoon kuin Pietarin varsinainen kanta. Kiinteistö Oy Vuolijoen Vuokrataloista on muodostettu Kiinteistö Oy Kajaanin Pietarin tytäryhtiö, jonka 102 rivitalo- ja huoneistosta laitetaan myyntiin 91 asuntoa ja 11 asuntoa puretaan vuonna 2008, koska ne ovat niin huonokuntoisia, ettei niiden korjaaminen ole enää tarkoituksenmukaista. Yhtiö on saanut myytyä kaikki yksittäisistä asunto-osakeyhtiötaloista omistamansa osakehuoneistot yhteensä 48 huoneistoa. Myyntitulosta on maksettu pois osakkeisiin kohdistunut laina Kajaanin kaupungille ja kaupoista jäänyt tulos jäi yhtiön kassaan parantamaan maksuvalmiutta. Kiinteistökannan arvo on säilytetty systemaattisen korjaustoiminnan avulla.

Kiinteistö Oy Kajaanin Pietarin asuntojen vuokrausaste oli 98,3 %, Kainuun Opiskelija-asunnot Oy:n vuokrausaste oli 86,3 %, Kiinteistö Oy Kajaanin Eliaksen vuokrausaste oli 98,8 % ja Kiinteistö Oy Vuolijoen Vuokratalojen vuokrausaste oli 70,9 %.

Koko konsernin liikevaihto oli 14,6 milj. euroa ja tilikauden voitto oli 746 653 euroa. Konsernilla oli taseessaan pitkäaikaisia lainoja 78,6 milj. euroa ja lyhytaikaisia lainoja 4,1 milj. euroa eli yhteensä 82,7 milj. euroa. Lainakanta on kasvanut konsernin laajennuksen myötä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että tunnuslukujen perusteella emoyhtiön tilanne on hieman parantunut edellisestä vuodesta, joten voidaan sanoa, että rahan riittävyys maksuvelvoitteiden maksamiseen on tyydyttävää tasoa ja rahoitusrakente on heikko, koska vieraan pääoman osuus on hallitseva. Vaikka yhtiö on hoitanut talouttaan hyvin, tarkastuslautakunta uudistaa lausumansa, että yhtiön on huolehdittava tarkasti tyhjäkäyntitappioiden pienentämisestä, vuokrasaatavien perinnästä ja lainamäärän hallinnasta. Lisäksi tarkastuslautakunta tähdentää, että korjaustoiminnan tulee pysyä järkevällä tasolla, ettei vuokrataso nouse kohtuuttomaksi.

Vuolijoen teollisuuskylä Oy:n osalle ei ole asetettu valtuustotason tavoitteita vuodelle 2007. Yhtiö toimii kuntaliitossopimuksen mukaisesti Kajaanin Teknologikeskus Oy:n johdon alaisena erillisenä yhtiönä. Yhtiön liikevaihto oli 46 006 euroa vuonna 2007. Yhtiön tilikauden voitto oli 2 391 euroa, mutta yhtiölle on kertynyt edellisiltä tilikausilta tappiota 349 129 euroa. Yhtiöllä on lainaa rahoituslaitoksilta 83 187 euroa ja pääomalainaa 520 000 euroa. Yhtiön toimitiloissa oli vuokralla vuoden vaihteessa ainoastaan yksi yritys, jonka vuokrasopimus päättyi elokuussa 2008, joten yhtiön suurin haaste on saada tilat vuokrattua täysimääräiseen käyttöön. Yhtiön tavoitteena on kasvattaa liikevaihtoaan tulevina vuosina.

Tarkastuslautakunta kehottaa, että yhtiön hallitus ryhtyy yhtiön kannalta järjestelyihin, jotka takaavat yhtiön tavoitteen mukaisen liikevaihdon kasvun.

Otanmäen Lämpö Oy on kaukolämpöyhtiö, joka huolehtii kaukolämmön tuottamisesta ja jakelusta Vuolijoen ja Otanmäen taajamissa. Yhtiölle ei ole asetettu valtuustotason tavoitteita. Kajaanin ja Vuolijoen hallinnon palvelujen järjestämisestä koskevan sopimuksen mukaan Otanmäen Lämpö Oy:n osakkeet myydään kannattavasti, joten kaupunginhallitus päätti 18.12.2007, että Otanmäen Lämpö Oy:n osakkeet myydään Kajaanin Lämpö Oy:lle yhteishintaan 350 000 euroa. Lisäksi Kajaanin Lämpö Oy:lle maksetaan sen sijoittamalle pääomalle vuosittain 10 % tuottoa enintään viiden vuoden ajan.

7 Tasapainotuksen toteutuma

Vuoden 2007 tilinpäätös osoittaa kaupungilla olevan kattamatonta alijäämää 21,2 milj. euroa. Tämän lisäksi kaupungin osuus maakunta – kuntayhtymälle kertyneestä alijäämästä vuosilta 2005 – 2007 on 7,6 milj. euroa.

Kun kaupungin taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilinpäätösvuonna sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä ja realistisuutta talouden tasapainottamisen kannalta. Tähän saakka tarkastuslautakunnan tehtävänä on ollut arvioida tavoitteiden saavuttamista, mutta lain muutoksen myötä arvioinnin kohteeksi ovat nousseet myös alijäämän kattamiseksi asetetut tavoitteet.

Vuoden 2007 talousarviota laadittaessa kuntaliitos huomioon ottaen arvioitiin kaupungilla olevan alijäämiä yhteensä 20,5 milj. euroa. Hyväksyessään taloussuunnitelman vuosille 2007 – 2009 kaupunginvaltuusto hyväksyi alijäämien kattamissuunnitelman. Sen mukaan kaupungin tilinpäätökset ovat ylijäämäisiä vuodesta 2007 alkaen keskimäärin noin 2 milj. euroa vuodessa ja vuodesta 2010 alkaen 2,5 milj. euroa, joten alijäämät olisi katettu tällä ohjelmalla vuonna 2015. Verotulojen kasvun lisäksi säästöjä suunniteltiin saatavaksi henkilöstömenoista, omaisuuden realisoinnista, rakenteellisista muutoksista, hankinnoista sekä maksujen ja taksojen korotuksista noin 1 milj. euroa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyessään taloussuunnitelman vuosille 2008 – 2010 on hyväksynyt alijäämien kattamissuunnitelman, jonka mukaan tilinpäätökset ovat ylijäämäisiä vuonna 2008 noin 1 milj. euroa, vuosina 2009 - 2010 runsaat 1,5 milj. euroa ja vuodesta 2011 alkaen 2,5 milj. euroa. Tarkemmat toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi yksilöidään loppuvuoden 2008 aikana valmistuvassa talouden tasapainottamisohjelmassa.

Kaupunginhallitus on todennut toimintakertomuksessa lyhyesti selvityksensä talouden tasapainotuksesta vuodelta 2007, että tavoitteena ollut 2 miljoonan euron ylijäämä on ylittynyt hieman.

Voimassa olevasta toimenpideohjelmasta vuosille 2008 - 2010 on kirjattu toimintakertomukseen seuraavaa: ”Keskeisimmät toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi ovat säästöt henkilöstömenoissa, omaisuuden realisointi silloin, kun se ei tue kaupungin perustehtävää, rakenteelliset muutokset, tiukka harkinta hankinnoissa sekä maksujen ja taksojen tarkistaminen vuosittain.”

Tarkastuslautakunta toteaa, että alijäämän kattamissuunnitelma on toteutunut vuoden 2007 osalta ylijäämäisyyden osalta, koska kunnan ja liikelaitoksen tuloslaskelman mukaan tilikauden ylijäämä oli 2 961 699,38 euroa.

Omana selvityksenään tarkastuslautakunta toteaa, että ylijäämä on syntynyt verotulojen ja valtionosuuksien kasvusta, mutta suunnitellut toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi eivät ole toteutuneet. Suunnitelmien mukaan henkilöstömenoissa olisi pitänyt syntyä säästöä 300 000 euroa, mutta kuntaliitoksesta ja palkankorotuksista johtuen henkilöstömenot ovat kasvaneet 1,9 milj. euroa eli 3,5 %. Omaisuuden realisoinnista arvioitiin saatavan tuottoa 500 000 euroa. Toteutuma oli rakennusten myynnistä 124 000 euroa ja tonttien myynnistä 250 000 euroa eli yhteensä 374 000 euroa. Palvelujen ostoissa lisäystä syntyi 4,2 milj. euroa. Lisäykseen vaikuttivat kuntaliitoksesta ja verotulojen kasvusta aiheutuneet kuntayhtymän maksuosuuksien lisäykset ja toimialojen palvelujen ostojen määrä.

Tarkastuslautakunta esittää arviointinaan, että alijäämien kattamissuunnitelma on toteutunut vuonna 2007, koska verotulot ovat kasvaneet. Muutoin laaditut säästösuunnitelmat eivät ole toteutuneet.

Tarkastuslautakunta arvioi, ettei voimassa oleva taloussuunnitelma ja toimenpideohjelma ole riittävä ja realistinen talouden tasapainottamisen kannalta ja yksilöityjen toimenpiteiden valmistelun jättäminen loppuvuoteen ei ole ollut hyvää taloudenhoitoa.

Kuntalain säädösten mukaisesti kaupunginhallituksen rooli tasapainottavan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman laatimisessa ja tasapainotusta koskevan selonteon antamisessa on keskeinen. Tarkastuslautakunta esittää, että kaupunginhallituksen roolinsa mukaisesti on huolehdittava siitä, että alijäämien kattamiseksi laadittava yksityiskohtainen toimenpideohjelma tarkistetaan ja hyväksytään vuosittain talousarvion ja – suunnitelman hyväksymisen yhteydessä.

8 Kaupungin palvelu- ja työnantajakuva

Palvelu- ja henkilöstöstrategiat ovat entistä tärkeämpiä tulevaisuudessa, koska kaupungin on huolehdittava entistä paremmin palveluistaan, kilpailtava osaavasta työvoimasta ja huolehdittava henkilöstöstään.

Asiakaspalvelu on heikentynyt viime vuosien aikana, koska taloudellisista resursseista johtuen on tullut tavaksi keskittää mm. vuosilomat kesäaikana samanaikaisiksi, jolloin virastot, toimistot ja laitokset on suljettu kokonaan 2 – 3 viikon ajaksi. Tällöin ei ole tarvinnut palkata sijaisia ja kaikki ovat saaneet pitää lomansa parhaimpaan loma-aikaan. Tämä on toiminut henkilöstön kannalta hyvin, mutta asiakaslähtöinen asiakaspalvelu ei ole toiminut kaikilta osin parhaalla mahdollisella tavalla. Vaikka asiakaspalvelu hoituu jossain määrin myös sähköisten viestimien välityksellä, niin sillä ei pysty korvaamaan suoraa vuorovaikutteista palvelua.

Henkilöstön ikääntyminen on myös haaste, koska yli 40 – vuotiaiden osuus on 71,2 prosenttia koko henkilöstöstä. Yleisenä yhteiskunnallisena tavoitteena on, että työntekijät jatkaisivat nykyistä pidempään työelämässä. Kaupungin henkilöstön ikääntyminen vaikuttaa mm. sairauspoissolojen kasvuun, koska poissaolot keskimäärin henkilöä kohti ovat lisääntyneet 10,4 päivästä 12,3 päivään vuodesta 2005 vuoteen 2007. Valtakunnallinen keskiarvo oli 10,8 vuonna 2007. Lukumääräisesti sairauspäivät ovat lisääntyneet vuodes-

ta 2006 vuoteen 2007 15 960 päivästä 18 751 päivään eli 2791 päivää, joka tarkoittaa kasvua 17,49 %.

Kaupungin sairauspoissaoloja seurataan, koska niitä käytetään yhtenä työhyvinvoinnin mittarina ja niillä on taloudellista merkitystä sekä asianomaiselle itselleen että työnantajalle. Kun sairauspoissaoloihin kiinnitetään huomiota hyvissä ajoin, voidaan edesauttaa sairastuneen työntekijän mahdollisuuksia päästä tukitoimien piiriin ja samalla katkaistaan eteneminen työkyvyttömyyseläkkeeseen johtava prosessi.

Kajaanin kaupungin henkilöstö 31.12.2007 oli yhteensä 1 319,05 henkilötyövuotta. Edellisenä vuonna määrä oli Kajaanin osalta 1 258,71 henkilötyövuotta. Vuolijoelta siirtyi 1.1.2007 kuntaliitoksen johdosta yhteensä 78 henkilöä.

Henkilöstön eläköityminen tulee olemaan suuri haaste, sillä kaupungin henkilöstöraportin mukaan vuonna 2007 eläkkeelle jäi 41 henkilöä. Tilastojen mukaan vuonna 2008 eläkkeelle jää noin 60 henkilöä ja vuodesta 2009 vuoteen 2019 noin 70 henkilöä joka vuosi. Tämä merkitsee sitä, että kyseisenä ajanjaksona puolet kaupungin nykyisistä työntekijöistä jää eläkkeelle. Kaupungin henkilöstön rekrytoinnissa on tulevana vuosina onnistuttava. Tämän vuoksi on tärkeää, että kaupungin työnantajakuva säilyy hyvänä ja sitä parannetaan nykyisestä.

Kaupunkikonserni (peruskunta ja tytäryhtiö) on joutunut viime vuosien aikana korvaamaan joko tuomioistuimen päätöksen perusteella tai sopimisen kautta korvauksia laittomien irtisanomisten johdosta. Kyseiset tapaukset ovat heikentämässä kykyä pärjätä kilpailussa tulevaisuuden osajista. Hyvä työnantajamaine syntyy hyvistä teoista, joten johdon on otettava vastuu pitkäjänteisestä kehittämistyöstä työnantajamaineen säilyttämisessä.

Tarkastuslautakunta kehottaa, että kaupungin eri toiminnoissa kiinnitetään huomiota vuosilomien järjestelyihin, jotta vuorovaikutteinen ja asiakaslähtöinen asiakaspalvelu turvataan myös lomien aikana.

Tarkastuslautakunta kehottaa, että kaupungin työnantajaedustajat kiinnittävät huomiota, millaista työnantajakuvaa organisaatiosta annetaan. Tarkastuslautakunta ilmaisee huolestumisensa, että laittomat irtisanomiset ovat saattaneet heikentää Kajaanin kaupunkikonsernin työnantajakuvaa ja -mainetta. Tapausten johdosta Kajaanin kaupunkikonserni on saanut negatiivista julkisuutta, jolla saattaa olla merkitystä tulevaisuudessa kilpailtaessa osaavasta työvoimasta.

Tarkastuslautakunta esittää, että vuonna 2007 hyväksytty Aktiivisen aikaisen puutumisen toimintamalli työstetään käytännön toimiksi ja teoiksi työyksiköissä, jotta sairauslomat pysyvät hallinnassa ja ehkäistään ennenaikaisia työkyvyttömyyksiä. Lisäksi lautakunta kehottaa henkilöstöhallintoa pohtimaan tutkimuksen teettämistä tarkemman kuvan saamiseksi kaupungin sairauspoissaoloista esimerkiksi ammattikorkeakoulun toimesta, jotta tilanteen hallintaan mahdollisesti saataisiin myös uusia ideoita ja keinoja.

9 Talous- ja toimintasuunnitelman tavoitteiden määrittely

Talous- ja toimintasuunnitelman laadinnan vuosittainen haaste on saada syntymään entistä parempi valmisteluprosessi ja sen lopputuloksena saada aikaan selkeä, tuloksiin pyrkivä ja täytäntöönpanokelpoinen talousarvio ja –suunnitelma, jonka toteutumista on helppo seurata ja arvioida.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista erityisesti kuntalaisten näkökulmasta, onko kaupungin toiminta ollut tuloksellista. Erityisesti tavoitteiden toteutumisen arviointia helpottaa se, että valtuusto on tavoitetta asettaessaan määritellyt tavoitteen toteutumista todentavan arviointikriteerin ja mahdollisesti myös konkreettisen tavoitetason.

Kaupungin talous- ja toimintasuunnitelman valmisteluprosessissa on havaittavissa parannettavaa; strategiset tavoitteet ja niiden toteuttamiseksi kirjatut vuosittaiset toimenpiteet eivät kaikilta osin kohtaa toisiaan. Lisäksi tavoitteet ovat muotoutuneet toimenpiteiksi, eivätkä ne ole kuvanneet, mitä on saatava aikaan kuntalaisten hyväksi. Näin ollen niihin on ollut myös vaikea liittää mitään arviointikriteeriä tai tavoitetasoa.

Tarkastuslautakunta kehottaa kaupunginhallitusta, toimialoja, liikelaitoksia ja tytäryhtiöitä tavoitteita ja toimenpiteitä asettaessaan kiinnittämään enemmän huomiota aikaansaannoksiin ja tuloksiin sekä haluttuihin vaikutuksiin kuntalaisten näkökulmasta. Lisäksi vuosittavoitteisiin/ toimenpiteisiin tulee liittää arviointikriteerit ja tavoitetasot, mihin pyritään.

10 KIITOKSET

Tarkastuslautakunta kiittää sekä luottamushenkilöitä että koko kaupunkikonsernin henkilöstöä luovuuden, osaamisen ja vaivattoman arjen tuottamisesta ja toteuttamisesta kuntalaisille.

Lisäksi kaupunginvaltuusto on huolehtinut hyvin kaupungin asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallistumisesta ja vaikuttamisesta järjestämällä kansalaiskuulemistilaisuuksia. Toiminta on jatkunut vuonna 2008. Erilaisia osallistumismuotoja on syytä edelleen kehittää päätöksentekijöiden tiedonsaannin vahvistamiseksi suoraan kaupunkilaisilta heidän tarpeistaan ja odotuksistaan kaupungin toiminnan suhteen.

11 YHTEENVETO

Vuosi 2007 oli yhdistyneen kunnan ensimmäinen toimintavuosi, jolla on luotu perustaa tulevaisuudelle liitossopimuksen mukaisesti. Liitosalue laajentaa merkittävästi yritys-, elin- ja asuinympäristöjen rakentamismahdollisuuksia alueella. Sivistystoimiala on pystynyt vastaamaan varhaiskasvatuksen palvelujen lisäykseen hyvin ja vienyt kunniakkaasti läpi kaupunginteatterin ja Mamsellin liikelaitostamiset. Ympäristötekniinen toimiala on saattanut loppuun mm. Petäisenniskan ja oman toiminnan kehittämisprojektit sekä käynnistänyt kuntaliitoksen jälkeisen Kajaanin alueen aluerakennesuunnitelman laatimisen.

Kajaanin korkeakoulurakenteen kehittäminen on tärkeä osa kaupungin osaamisperusteista elinkeinopolitiikkaa ja tähän perustuen Kajaanin korkeakoulurakenteen kehittämiseksi tehty selvitys on ollut merkittävä asia vuonna 2007. Duaalimalliin perustuen sekä Kajaanin yliopistokeskus että Kajaanin ammattikorkeakoulu muodostavat Kajaaniin korkeakoulukeskuksen, joka toimii sopimus pohjaisena konsortiona. Korkeakouluyksiköiden koulutusprofiilit ja rakenteet tukevat toisiaan ja edistävät alueellista kehittymistä.

Valmisteltaessa kuntayhtymää, näytti, että siitä syntyy jotakin sellaista, joka luo uutta ja elinvoimaista Kainuun maakuntaa. Nyt voidaan sanoa, että valmistelu-aika oli liian lyhyt maakunta – kuntayhtymän käynnistämiseksi ja se näkyy nyt toiminnassa. Tilanteen korjaamisen paikka tulee, kun aletaan valmistella ensi vuonna, mitä tehdään hallintokokeilun loputtua vuoden 2012 jälkeen.

Kaupungin talous on osoittanut elpymisen merkkejä, koska verotulot kasvoivat hyvän työllisyys- ja ansiokehityksen johdosta. Vuonna 2007 verotulot kasvoivat 5,2 %, mutta kasvu ei ollut kuitenkaan valtakunnan tasoa, jossa se oli keskimäärin 7,4 %. Kaupungin toimintamenojen kasvu on ollut 3,2 %, kun se tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan kunnissa ja kuntayhtymissä oli 5,3 % vuonna 2007. Toimintatulot ovat kasvaneet 4,8 % edelliseen vuoteen verrattuna. Positiiviseen kehitykseen vaikuttaa kuntaliitoksen johdosta saatu 2,1 milj. euron yhdistymisavustus.

Vuoden 2007 tilinpäätös osoittaa kaupungilla olevan kattamatonta alijäämää 21,2 milj. euroa ja tämän lisäksi tulee maksettavaksi kaupungin osuus maakunta – kuntayhtymälle kertyneestä alijäämästä. Alijäämien kattaminen on suuri haaste tulevana vuosina, kun kuntatalouden kasvu näyttää hidastumisen merkkejä ja taloudellista tilannetta uhkaavat kansainvälisen taloustilanteen epävarmuustekijät. Sisäistetyt arvot ja visio sekä selkeät strategiset valinnat auttavat selviämään jatkuvassa muutosten tilassa olevassa toimintaympäristössä.

Kajaanissa 3 päivänä kesäkuuta 2008.

KAJAANIN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Hannu Juntunen
puheenjohtaja

Ritva Mikkonen
varapuheenjohtaja

Tauno Heiskanen
jäsen

Ilkka Juntunen
jäsen

Taina Korhonen
varajäsen

Liite 1

Vuoden 2006 arviointikertomuksen perusteella tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Arviointikohde	Tarkastuslautakunnan suositus/ehdotus	Annettu selvitys	Arviointi
Sivistystoimiala	Kielten opetusta tulee parantaa ja erityisesti venäjän kielen	Palaute on aiheellinen. Peruskoulujen kielten opetusta parannetaan tehostamalla kielten	Tarkastuslautakunta on samaa mieltä, että valinnaisten kielten markki-

	merkitystä on korostettava oppilaiden tehdessä vieraan kielen valintoja.	opettajien täydennyskoulutusta. Tähän asti täydennyskoulutukseen hakeutuminen on ollut liian heikkoa. Vapaaehtoisesti valittavat kielet ovat todellakin oppilaalle vapaaehtoisia.. Vähäinen valitseminen johtuu v. 2004 valtakunnallisesti voimaan tulleesta opetuksen tuntijaosta. Tuntijaossa vähennettiin valinnaisten aineiden osuutta, jolloin oppilaiden valinnat kohdistuvat yleensä ns. helpompiin aineisiin, esim. taito- ja taideaineisiin. Venäjän kieltä ei valita riittävästi, että ryhmä/ryhmiä voitaisiin perustaa. Voi käydä niinkin, että vapaaehtoisten kielten opiskelu loppuu piakkoin kokonaan. Valinnaisaine-esittelyjen yhteydessä tehostetaan valinnaisten kielten markkinointia.	noinnin tehostaminen on paikallaan, mutta pelkkä markkinointi ei varmaan riitä, joten tarvitaan lisää taloudellisia resursseja vapaaehtoisten kielten opetuksen kehittämiseen, jotta niiden opiskelu kiinnostaisi nuoria valitsemaan ylimääräisiä kieliä.
Ympäristö- tekninen toimiala	Pelastuslaitoksen toiminnan työnjaot ja vastuut selkeytetään ja ne kirjataan yhteisesti laadittaviin asiakirjoihin sekä selvitetään eläkevastuut.	Kainuun pelastuslaitos on sopinut toiminnan ja talouden seurannasta keskushallinnon, teknisen toimialan ja pelastuslaitoksen kesken. Pelastuslaitos raportoi ympäristötekniistä lautakuntaa ja kuntia vähintään kolme kertaa vuodessa. Pelastuslaitos on muuttanut sisäistä työnjakoaan ja vastuuttanut tehtäviä uudelleen. Uusi organisaatio ja toimintamalli otetaan käyttöön kokonaisuudessaan vuoden 2008 alussa. Eläkevastuut on keskushallinnon toimesta selvitetty ja tarvittavat oikaisut tehty.	Selvitys laadittu ja toimintaa kehitetään edelleen.
Kiinteistöt	Kaupungin omistamissa kiinteistöissä varaudutaan tuleviin korjauksiin ja valmistaudutaan niihin hyvissä ajoin ennakolta niin teknisesti kuin taloudellisestikin. Tämä toteutuu kuntoarvion ja siihen liitetyn teknisen pitkän aikavälin kunnossapitosuunnitelman avulla.	Tilapalvelu on kilpailuttanut isojen koulujen (aluksi keskuskoulu ja lyseo) kuntoarvioiden ja – tutkimusten tekijän. Mikäli arvioihin valittu yhteistyökumppani osoittautuu toimivaksi ja hinta/laatusuhteeltaan hyväksi, arviointeja jatketaan mm. tulevissa isoissa koulujen peruskorjauksissa. Yksikössä tehdään yhdessä tilojen käyttäjien kanssa koosta riippuen joka - tai joka toinen vuosi kunnossapitokatselmus, jonka perusteella kohteelle tehdään kunnossapitosuunnitelma. Nyt käytetty kunnossapito-suunnitelma ei vastaa teknisen PTS:n tasoa, joka perustuu yleensä laajaan kuntoarvioon ja siitä tehtävään n.	Asiaa ei kuitenkaan saa jättää tekemättä, vaan tulee etsiä ratkaisua, miten asia voidaan hoitaa, koska PTS-suunnittelun laiminlyönti saattaa johtaa sellaisiin tilanteisiin, jotka vaativat entistä isompia taloudellisia resursseja.

		10 vuoden kunnossapito-suunnitelmaan talousarvioineen. Nykyisellään tilapalvelulla ei ole riittäviä henkilöstöresursseja tehdä rakennuskannan mittavaa tai kattavaa kuntoarviointia ja PTS-suunnittelua.	
Alijäämän kattamisvelvollisuus	Laadittua tasapainottavaa taloussuunnitelmaa ja toimenpideohjelmaa tulee tarkistaa vuoden 2008 talousarvion ja –suunnitelman laadinnan yhteydessä.	Toimialat työstävät parhaillaan (kv. 18.9.07) annetun ohjeistuksen mukaisesti tasapainottamisen toimenpide-ohjelmaa. Ohjelma on valmis vuoden 2007 lokakuun mennessä.	Ohjelman laadinta on jätetty liian myöhäiseksi.
Talvivaaraan varautuminen	Kaupunki maakuntakeskuksena toimii aktiivisesti huolehtimalla peruspalveluista ja kaavoituksesta, että voidaan ylläpitää monipuolista ja kilpailukykyistä tonttitarjontaa	Nimetty työryhmä, johon kuuluvat hallitusryhmien puheenjohtajat, Kaupunki pystyy tarjoamaan kerros-, rivi- ja omatalotontteja eri puolilta kaupunkia. Tonttitarjonta edellyttää riittäviä investointeja kunnallistekniikkaan.	Työryhmä on keskittynyt oman organisaation palvelutuotannon varautumiseen, mutta ulkopuolisten palvelujen lisäykset eivät vielä ole olleet pohdinnassa. Alueita on kaavoitettu. Esite kaupungin tarjoamista palveluista Talvivaaran toimipisteisiin ja muutakin esitemateriaalia kaupungista on toimitettu Talvivaaraan. Pietari on hoitanut asuntojen tarjontaa omien vapaana olevien asuntojen turvin.
Elinkeino-toiminnan järjestelyt	Esitetään harkittavaksi, miten kaupungin elinkeinotoimi voitaisiin järjestää niin, että kaupunginvaltuusto ja –hallitus voisivat toimia roolinsa mukaisesti elinkeinostrategian ohjaajana ja valvojana.	Kaupunginjohtaja asetti virkamiestyöryhmän, jonka työn tuli olla valmis talousarvion 2008 käsittelyyn mennessä. Työryhmän on jättänyt 17.12.2007 raportin kaupunginhallitukselle. Kaupunginhallitus on käsitellyt raporttia seminaarissaan 19.2.2008.	Asian käsittely on vielä kesken, joten asian tarkempi arviointi jätetään ensi vuodelle.
Sisäisen valvonnan arviointilauselma	Esitetään, että ylin johto ja tilivelvolliset antaisivat lausuman sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta ja riittävydestä sekä olennaisimmista kehittämistarpeista toimintakertomuksen yhteydessä.	Vuoden 2007 toimintakertomuksen laadinnan yhteydessä ylin johto ja tilivelvolliset ohjeistetaan antamaan lausuma sisäisen valvonnan tilasta ja kehittämistarpeista.	Ylin johto ja tilivelvolliset eivät ole antaneet pyydettyä lausumaa, joten arviointia ei voida tehdä. Lausuma tulee pakolliseksi vuoden 2008 osalta, joten sisäisen valvonnan järjestäminen vaatii valvontavastuun selkeyttämiseksi koulutusta ja seurantajärjestelmän luomista vuonna 2008.